

УДК 338.242:504.062:630*9

О. М. Дзюбенко,
к. е. н., начальник,
Черкаське обласне управління лісового та мисливського господарства, м. Черкаси
В. Ф. Рошкевич,
аспірант, Науково-дослідний фінансовий інститут
Державної навчально-наукової установи "Академія фінансового управління", м. Київ

DOI: 10.32702/2306-6814.2018.23.33

УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТРУКТУРНИХ ЗРУШЕНЬ У ПЕРЕРОБНИХ ЛАНКАХ ЛІСОВОГО СЕКТОРУ ЯК ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА ПЛАТФОРМА ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ДЖЕРЕЛ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

O. Dzyubenko,
Ph.D. in Economics, chief, Cherkasy Forestry and Hunting Department, Cherkasy
V. Roshkevych,
Postgraduate student, Science and Research Institute
of the National Academic Institution "Academy of Financial Management", Kyiv

IMPROVEMENT OF FINANCIAL AND ECONOMIC REGULATION OF STRUCTURAL CHANGES IN THE FOREST SECTOR'S PROCESSING UNITS AS AN INSTITUTIONAL PLATFORM FOR THE DIVERSIFICATION OF SOURCES OF INVESTMENT SUPPORT

У статті обґрунтовується необхідність удосконалення фінансово-економічного регулювання структурних зрушень у переробних ланках лісового сектору з метою формування інституціональної платформи для диверсифікації джерел інвестиційного забезпечення проектів модернізації і реконструкції деревообробного, меблевого, целюлозно-паперового та лісохімічного виробництва, а також проектів підвищення енергоефективності використання деревних відходів. Встановлено, що добір важелів та інструментів фінансово-економічного регулювання структурних зрушень у переробних ланках лісового сектора має спрямовуватися на: 1) введення додаткових потужностей у переробних підрозділах державних та комунальних лісогосподарських підприємств; 2) модернізацію та реконструкцію матеріально-технічної бази діючих деревообробних підприємств та створення нових виробництв; 3) створення сучасних целюлозно-паперових та лісохімічних комплексів на основі горизонтальної та вертикальної інтеграції; 4) введення в дію потужностей по утилізації деревних відходів на лісогосподарських та деревообробних підприємствах, а також створення сучасних спеціалізованих виробництв по виготовленню твердого біопалива на основі переробки лісосічних відходів та відходів деревообробки. Обґрунтовано, що умонтування в спектр інструментів фінансово-економічного регулювання розвитку переробної ланки лісового сектора форм підтримки суб'єктів малого деревообробного підприємництва дасть додатковий синергетичний ефект не лише для розвитку деревообробних сегментів регіональних господарських комплексів, а й для соціально-економічного піднесення регіонів в цілому. Встановлено, що укладання угод публічно-приватного партнерства між державними та комунальними лісогосподарськими підприємствами (державний і комунальний партнери) та суб'єктами приватного деревообробного виробництва чи виробни-

ками твердого біопалива (приватними партнерами) сприятиме отриманню додаткових інвестиційних ресурсів та створенню нових робочих місць.

The article substantiates the need to improve the financial and economic regulation of structural changes in the forest sector's processing units in order to form an institutional platform for the diversification of sources of investment support for projects on the modernization and reconstruction of woodworking, furniture, pulp and paper and wood chemical industries, as well as projects to increase the energy efficiency for the use of wood waste. It has been established that the choice of levers and instruments of financial and economic regulation of structural changes in the forest sector's processing units should be aimed at: 1) expanding capacities in processing units of state and municipal forest enterprises; 2) modernization and reconstruction of the material and technical facilities of existing wood-processing enterprises and establishment of new productions; 3) establishment of modern pulp and paper and wood chemical complexes on the basis of horizontal and vertical integration; 4) commissioning capacities for utilization of wood waste at forestry and wood processing enterprises as well as establishment of modern specialized plants for the production of solid biofuels based on the processing of forest waste and wood processing waste. It is proved that the integration into the range of instruments of financial and economic regulation of the development of the processing sector of the forest sector forms of support for small woodworking businesses will give an additional synergetic effect not only for the development of woodworking segments of regional economic complexes, but also for the social and economic growth of the regions as a whole. It is established that the conclusion of public and private partnership agreements between the state and municipal forestry enterprises (state and municipal partners) and the subjects of private woodworking production or producers of solid biofuels (private partners) will contribute to obtaining additional investment resources and creating new work places.

Ключові слова: фінансово-економічне регулювання, переробна ланка, лісовий сектор, диверсифікація, целюлозно-паперове виробництво, портфельне інвестування.

Key words: financial and economic regulation, processing unit, forest sector, diversification, pulp and paper industry, portfolio investment.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Переробні ланки лісового сектора внаслідок стагнаційних процесів у національній економіці зазнали значних деструктивних впливів, що призвело до згорання обсягів виробництва у деревообробній та меблевій промисловості, целюлозно-паперовому та лісохімічному виробництві. Тобто відбулися структурні зрушення у переробних ланках вітчизняного лісового сектору, що зменшило потребу у лісосировині і відповідним чином мотивувало державні лісогосподарські підприємства до експорту необробленої деревини у країни Європейського Союзу та інші частини світу. Зокрема відбулося скорочення обсягів виробництва продукції деревообробного виробництва, в тому числі і меблевої промисловості, а також лісохімічного та целюлозно-паперового виробництва. Спостерігалось також скорочення обсягів виробництва у деревообробних підрозділах державних та комунальних лісогосподарських підприємств, що у підсумку призвело до зменшення обсягів виробництва дерев'яної продукції з високою доданою вартістю. За таких умов потребує удосконалення система фінансово-економічного регулювання діяльності переробних ланок лісового сектора, яка

стимулюватиме приплив додаткових інвестицій в цей сектор національної економіки і забезпечить сповільнення негативних тенденцій у деревообробному виробництві, меблевій, целюлозно-паперовій та лісохімічній промисловості.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Формуванню механізмів та методів прямого та опосередкованого впливу держави на розвиток переробних ланок лісового сектора значна увага приділяється у працях Л. Дейнеко, О. Кушніренка та О. Зарудної (обґрунтування системи заходів стосовно стимулювання розвитку деревообробної галузі) [1], А. Дунської та Т. Панасюк (державне регулювання інноваційних процесів у целюлозно-паперовій галузі) [2], Я. Дяченка (забезпечення економічної ефективності лісопромислової діяльності в умовах ринку) [3], О.Фурдичка та М. Козоріз (державна підтримка малих форм господарювання у лісовій та деревообробній промисловості) [4], О. Кушніренка та О. Зарудної (впровадження ефективних інструментів торгівельної політики для захисту національного виробника продукції з деревини та удосконалення ринку продукції деревообробної промисловості України) [5], Л. Малюти та Ю. Спиридонової (стратегічне управління інноваційним розвитком лісопромис-

Таблиця 1. Виробництво дерев'яної продукції з високою доданою вартістю у 2011–2017 рр.

Показники	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	абсолютне відхилення, 2017/2011	відносне відхилення, 2017/2011, %
Плити деревостружкові з деревини, необроблені чи лише шліфовані, тис. м ³	1545	1433	1389	1313	1269	1304	1388	-157	-11,3
Фанера клеєна, панелі фанеровані та матеріали шаруваті подібні, з деревини інших порід, тис. м ³	168	167	175	191	186	181	180	12	6,7
Паркет дерев'яний щитовий для мозаїчних підлог, тис.м ²	184	371	313	364	448	523	417	233	55,9
Вікна, двері балконні та їх рами, з деревини, тис. шт.	905	875	1305	1025	1013	875	1096	191	17,4
Двері та їх коробки та пороги, з деревини, тис. шт.	1105	977	1467	1203	1092	864	957	-148	-15,5

Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики України.

логового комплексу) [6], О. Мних та Б. Гречин (державне регулювання торгівлі необробленою деревиною) [7], Н. Наливайка (обґрунтування методів державного впливу на процеси екологізації діяльності деревообробних підприємств із застосуванням лізингу) [8], Н. Попадинця (формування інструментарію державного регулювання ринку продукції целюлозно-паперової промисловості) [9], І. Чичкало-Кондрацької та Г. Мельник (формування державної політики в частині регулювання експортної діяльності підприємств деревообробної галузі) [10], Н. Яворської (розробка інструментарію підвищення економічної ефективності діяльності державних деревообробних підприємств) [11]. Проте залишаються недостатньо опрацьованими теоретико-методологічні підходи до удосконалення фінансово-економічного регулювання структурних зрушень у переробних ланках лісового комплексу, що дозволить забезпечити належну диверсифікацію інвестиційного забезпечення за рахунок приватних іноземних інвестицій, коштів міжнародних фінансово-кредитних організацій та кредитів комерційних банків.

ЦІЛІ СТАТТІ

Метою статті є обґрунтування перспективних напрямів удосконалення фінансово-економічного регулювання структурних зрушень у переробних ланках лісового сектору як інституціональної платформи диверсифікації інвестиційного забезпечення з урахуванням наявних інституціональних обмежень.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Деревообробне виробництво в Україні включає дві основних складових: 1) деревопереробні підрозділи державних та комунальних підприємств; 2) спеціалізовані деревообробні підприємства. Деревообробні підрозділи функціонують не на всіх державних і комунальних лісгосподарських підприємствах. Відсутність власних переробних підрозділів спонукала лісгосподарські підприємства експортувати левову частку необробленої деревини на ринки інших країн.

Запровадження мораторію на експорт лісу-кругляка було спрямоване на усунення дефіциту лісосировини на вітчизняному ринку і надання додаткового імпульсу для розвитку вітчизняної деревообробки. Однак введення інституціональних обмежень на вивезення лісо-

сировини за кордон не супроводжувалося одночасним збільшенням комплексу інституціональних змін, які забезпечили б додаткові вливання інвестиційних ресурсів у деревопереробний сегмент лісового сектору.

Введення мораторію на експорт необробленої деревини, який був закріплений відповідними нормативно-правовими актами, спрямовувалося на надання додаткового поштовху розвитку переробної ланки лісового сектору. Практика перманентного збільшення обсягів експорту лісу-кругляка "знекровлювала" вітчизняний ринок лісосировини, що згорало ресурсну базу розвитку вітчизняної сфери переробки деревини та виробництва готових виробів з деревини. Фактично здійснювалося виведення доданої вартості за кордон, що не давало можливості лісозабезпеченим регіонам повною мірою використати природно-ресурсні фактори соціально-економічного піднесення. Саме у лісозабезпечених регіонах введення мораторію на експорт необробленої деревини мало створити сприятливі передумови для розвитку переробної ланки лісового сектору і на порядок підвищити рівень капіталізації деревообробного бізнесу.

Нарощення виробництва дерев'яної продукції з високою доданою вартістю є вагомим важелем зростання ВВП та позиціонування деревообробної галузі як важливого чинника зміцнення національної економіки. Розглянемо за категоріями види дерев'яної продукції та тенденції їх виробництва впродовж 2011–2017 років.

Виготовлення плит деревостружкових із деревини, необроблених чи лише шліфованих у 2011 році становило 1545 тис. м³, у 2013 році — 1389 тис. м³, у 2015 році — 1269 тис. м³, у 2017 — 1388 тис. м³. Таким чином у 2017 році порівняно з 2011 роком цей показник зменшився на 157 тис. м³ або на 11,3% (табл. 1). Виробництво фанери клеєної, панелей фанерованих та матеріалів шаруватих подібних з деревини інших порід у 2011 році становило 168 тис. м³, у 2013 році — 175 тис. м³, у 2015 році — 186 тис. м³, а у 2017 році — 180 тис. м³. Тобто у 2017 році порівняно з 2011 роком цей показник зріс на 12 тис. м³ або на 6,7%.

Виробництво паркету дерев'яного щитового для мозаїчних підлог у 2011 році становило 184 тис. м², у 2013 — 313 тис. м², у 2015 — 448 тис. м², а у 2017 році — 417 тис. м². Тобто у 2017 році порівняно з 2011 роком зростання даного показника склало 233 тис. м² або 55,9%. Виробництво вікон, дверей балконних та їх рам, з дереви-

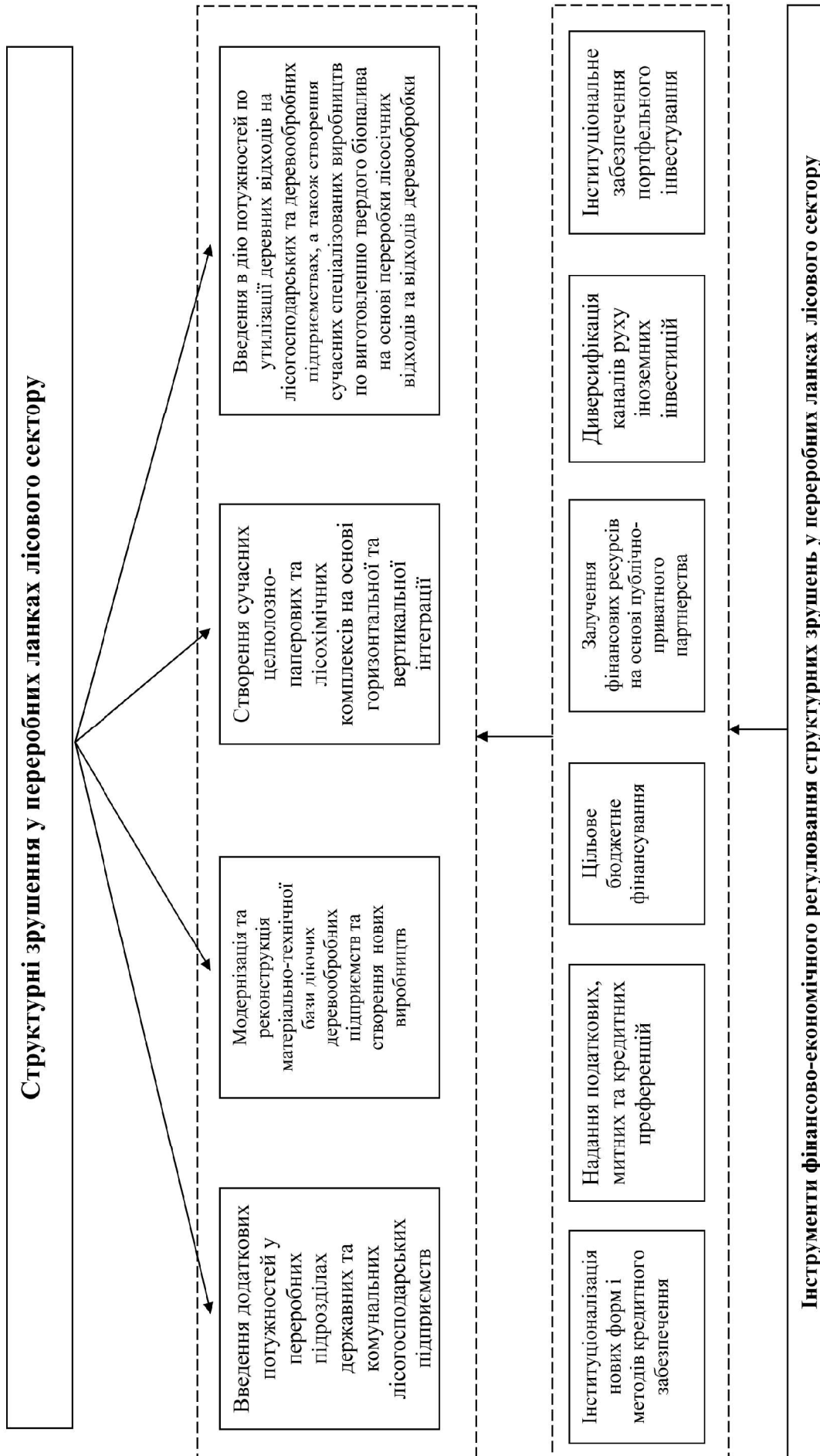

Рис. 1. Фінансово-економічне регулювання структурних зрушень у переробних ланках лісового сектору

ни у 2011 році становило 905 тис. шт., у 2013 — 1305 тис. шт., у 2015 — 1013 тис. шт., а у 2017 — 1096 тис. шт. Тобто загальний приріст даного показника у 2017 році порівняно з 2011 роком склав 191 тис. шт. або 17,4%.

Виготовлення дверей, їх коробок та порогів, з деревини у 2011 році становило 1105 тис. шт., у 2013 році — 1467 тис. шт., у 2015 році — 1092 тис. шт., а у 2017 році — 957 тис. шт. У 2017 році порівняно з 2011 роком цей показник зменшився на 148 тис. шт. або 15,5%.

Зменшення обсягів деревообробного виробництва на базі лісогосподарських підприємств відбулося у зв'язку із зниженням рівня фінансової спроможності даних суб'єктів господарювання внаслідок введення мортаторію на експорт необробленої деревини, що позбавило суб'єктів лісогосподарського підприємства надійних ринків збуту, де продавалася їх продукція за рівнем світових цін. Суб'єкти деревообробного підприємства внаслідок відсутності надійних джерел інвестиційного забезпечення теж знизили обсяги виробництва окремих видів продукції, що негативним чином вплинуло на перспективи модернізації та реконструкції цього сегменту лісового сектору у короткостроковій та середньостроковій перспективі.

У переробній ланці лісового сектору відбулися структурні зрушення, які призвели до згортання обсягів виробництва продукції з високою доданою вартістю, що негативним чином вплинуло на відтворювальні пропорції у лісопродуктовому ланцюзі та поглибило інституціональні деформації у лісовому секторі в цілому. З метою усунення наявних структурних деструктивів та враховуючи останні тренди в питаннях підвищення енергоефективності національної економіки, у лісовому секторі необхідно забезпечити такі структурні зрушення, які дадуть можливість підвищити ефективність використання лісосировини та забезпечити нарощення виробництва конкурентоспроможної деревної продукції з високою доданою вартістю. Такі структурні зрушення можуть бути забезпечені за наявності сучасної системи фінансово-економічного регулювання, яка оперуватиме комплексом стимулюючих та спонукальних інструментів та важелів, які каталізують реалізацію проектів, пов'язаних з модернізацією і реконструкцією техніко-технологічної бази деревообробного, лісохімічного та целюлозно-паперового виробництва.

Виходячи з наявної ресурсної бази, перспектив оновлення індустрії переробки деревини, а також пріоритетів використання вторинної лісосировини для виробництва паливних енергетичних ресурсів, необхідно стимулювати наступні структурні зрушення: 1) введення додаткових потужностей у переробних підрозділах державних та комунальних лісогосподарських підприємств; 2) модернізація та реконструкція матеріально-технічної бази діючих деревообробних підприємств та створення нових виробництв; 3) створення сучасних целюлозно-паперових та лісохімічних комплексів на основі горизонтальної та вертикальної інтеграції; 4) введення в дію потужностей по утилізації деревних відходів на лісогосподарських та деревообробних підприємствах, а також створення сучасних спеціалізованих виробництв по виготовленню твердого біопалива на основі переробки лісосічних відходів та відходів деревообробки (рис. 1).

Перераховані складові переробної ланки лісового сектору потребують подальших структурних зрушень у напрямі введення нових потужностей по переробці деревини та виробництву продукції з високою доданою вартістю. Недостатній рівень концентрації інвестицій у переробній ланці лісового сектору не дозволить прискорити такі зрушення, тому необхідною є розробка сучасної системи фінансово-економічного регулювання перетворень структури деревообробного виробництва. Така система фінансово-економічного регулювання структурних зрушень у переробних ланках лісового сектору має передбачати інституціоналізацію нових форм і методів кредитного забезпечення, впровадження податкових, митних та кредитних преференцій, забезпечення цільового бюджетного фінансування, залучення фінансових ресурсів на основі публічно-приватного партнерства, диверсифікації каналів руху іноземних інвестицій та інституціонального забезпечення портфельного інвестування.

Інституціоналізація нових форм і методів кредитного забезпечення потрібна для усіх без винятку складових переробної ланки лісового сектору (переробних підрозділів державних і комунальних лісогосподарських підприємств, суб'єктів деревообробного підприємства, целюлозно-паперових та лісохімічних виробництв, виробництв по виготовленню твердого біологічного палива з лісосічних відходів та відходів деревообробного виробництва).

Також всі перераховані вище складові переробної ланки потребують надання податкових, митних та кредитних преференцій для імпорту високотехнологічного обладнання, модернізації і реконструкції діючих виробництв, формування логістично-складських центрів та впровадження технологій по поглибленій переробці деревини та мінімізації відходів лісогосподарського та деревообробного виробництва.

Умонтування в спектр інструментів фінансово-економічного регулювання розвитку переробної ланки лісового сектору форм підтримки суб'єктів малого деревообробного підприємства дасть додатковий синергетичний ефект не лише для розвитку деревообробного сегмента регіонального господарського комплексу, а й для соціально-економічного піднесення регіону в цілому.

Нарощення обсягів залучення капітальних інвестицій та прямих іноземних інвестицій в переробну ланку лісового сектору лісозабезпечених регіонів потребує удосконалення інструментарію фінансово-економічного регулювання процесу відтворення у переробно-продуктовому ланцюзі лісової галузі. В першу чергу, доцільним є формування фінансово-кредитної установи, яка спеціалізуватиметься на кредитуванні проектів модернізації основного капіталу переробної ланки лісового сектору та впровадженні сучасних технологій поглибленої переробки деревини, в першу чергу низькосортної. Така фінансово-кредитна установа має створюватися як за участю капіталу інституціональних суб'єктів деревообробного підприємства, так і за участю транснаціонального капіталу, що сприятиме прискоренню залучення грошових потоків у різні фази переробно-продуктового ланцюга лісової галузі та забезпечуватиме необхідну кооперацію між виробниками де-

ревини та підприємствами, які здійснюють виробництво виробів з деревини.

Цільове бюджетне фінансування як важлива складова фінансово-економічного регулювання структурних зрушень у переробній ланці лісового сектору здійснюватиметься для державних лісогосподарських підприємств як у частині модернізації і реконструкції переробних підрозділів, що функціонують на їх базі, так і в частині утилізації лісосічних відходів та відходів деревообробного виробництва.

В умовах необхідності мінімізації матеріальних витрат на виробництво продукції і тим самим отримання цінних переваг над своїми конкурентами, система фінансово-економічного регулювання розвитку переробної ланки лісового сектору має охоплювати грошову компенсацію суб'єктам деревообробного підприємства, які забезпечують залучення у відтворювальний процес вторинної лісосировини, кускових відходів, стружки та тирси, що виступають складовими виробництва дерев'яних будівельних матеріалів та паливних деревних ресурсів. Потрібним є використання інструментів фіскального стимулювання підвищення ефективності використання деревини через зниження безповоротних втрат, а також підвищення ступеня використання поворотних відходів. Зараз у деревообробній промисловості вже сформувалися передумови для зниження втрат сировини шляхом більш повного включення деревних відходів у промислову переробку.

Одним з основних пріоритетів фінансово-економічного регулювання структурних зрушень у переробних ланках лісового сектору є залучення фінансових ресурсів у деревопереробні виробництва на основі угод публічно-приватного партнерства. Укладання таких угод між державними та комунальними лісогосподарськими підприємствами (державний і комунальний партнери) та суб'єктами приватного деревообробного виробництва чи виробниками твердого біопалива (приватними партнерами) дасть можливість державним і комунальним партнерам отримувати додаткові інвестиційні ресурси, створювати нові робочі місця та отримувати додаткові доходи для реалізації проектів соціально-економічного розвитку, для приватних партнерів — забезпечити надійні джерела постачання лісосировини.

Враховуючи інтернаціоналізацію міжнародної природоохоронної діяльності та природно-ресурсних відносин вагомим значенням в контексті фінансово-економічного регулювання структурних зрушень у переробних ланках лісового сектору набуває диверсифікація каналів руху іноземних інвестицій.

Тому фінансово-економічні регулятори мають забезпечувати залучення у переробну ланку лісового сектору інвестиційних ресурсів міжнародних фінансово-кредитних організацій, урядів іноземних держав та приватних підприємницьких структур. Пріоритет має надаватися приватним інвесторам, у тому числі і через інституціональні форми взаємодії з вітчизняними суб'єктами деревопереробного підприємництва, що поряд із залученням фінансових ресурсів прискорить передачу світового іноземного досвіду та новітніх технологій. Незважаючи на те, що в Україні ще з початку 90-их років минулого століття було сформовано базові інституціональні засади для розвитку фондового рин-

ку, значна кількість галузей національного господарства так і не спромоглася вийти з борговими та дольовими цінними паперами на первинний та вторинний ринок цінних паперів. Це повною мірою стосується лісогосподарських та деревообробних виробництв у зв'язку з їх неможливістю випускати боргові та дольові цінні папери і залучати через їх розміщення на фондовому ринку фінансові ресурси, необхідні для модернізації, реконструкції та технічного переоснащення основного капіталу.

Активізація інвестиційного процесу у переробній ланці лісового сектору є можливою за умови удосконалення системи фінансово-економічного регулювання, яка охоплюватиме комплекс інструментів, які даватимуть можливість отримувати кредитні ресурси для реалізації проектів модернізації матеріально-технічної бази лісопереробних виробництв за прийнятними процентними ставками, стимулюватимуть процеси комплексного використання лісосировини та впровадження технологій поглибленої переробки деревини з метою максимізації виробництва продукції з високою доданою вартістю, а також підвищуватимуть зацікавленість органів державної і місцевої влади у нарощенні потенціалу індустрії переробки деревини на основі реалізації угод публічно-приватного партнерства.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

Відсутність сучасного інструментарію фінансово-економічного регулювання розвитку переробних ланок лісового сектору лісозабезпечених регіонів, який передбачав би достатній набір фіскальних та фінансово-кредитних преференцій суб'єктам підприємницької діяльності, які реалізують проекти переробки деревини, не дозволяє використати значні можливості та резерви для збільшення обсягів виробництва деревообробної продукції з високою доданою вартістю.

Особливо ускладненою є ситуація з формуванням інституціонального підґрунтя системи стимулювання інвестицій у переробну ланку лісового сектору як країни в цілому, так і окремих регіонів зокрема. З огляду на сказане, актуалізувалася проблема розробки сучасних теоретико-методологічних підходів до формування системи фінансово-економічного регулювання розвитку переробних ланок лісового сектору з метою активізації процесу залучення інвестицій у деревопереробну, целюлозно-паперову та лісохімічну промисловість, а також у виробництво біопалива на основі лісосічних відходів та відходів деревообробки.

Формування сучасного інструментарію фінансово-економічного регулювання розвитку переробних ланок лісового сектору має охоплювати широкий спектр важелів та інструментів, які одночасно стимулюватимуть процеси поглибленої переробки деревини і спонукатимуть суб'єктів деревообробного підприємництва максимальною мірою використовувати наявні резерви економії лісосировини.

Література:

1. Дейнеко Л., Кушніренко О., Зарудна О. Деревообробна галузь: як захищати та розвивати [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://vo.ukrai>

ne.org/uk/derevoobrobna-galuz-yak-zahishhati-ta-rozvivati/

2. Дунська А.Р., Панасюк Т.П. Тенденції інноваційних процесів у целюлозно-паперовій галузі України. Глобальні та національні проблеми економіки. — 2016. Вип. 11. — С. 346—349.

3. Дяченко Я.Я. Концептуальні основи забезпечення економічної ефективності лісопромислової діяльності в умовах ринку // Формування ринкових відносин в Україні. — 2012. — № 10. — С. 150—154.

4. Козоріз М., Фурдичко О. Перспективи розвитку малих форм господарювання в лісовому господарстві, лісовій і деревообробній промисловості // Економіка України. — 1995. — № 2. — С. 84—86.

5. Кушніренко О.М., Зарудна О.С. Впровадження ефективних інструментів торговельної політики для захисту національного виробника продукції з деревини // Економічний вісник університету. — 2017. — Вип. 34 (1). — С. 80—90.

6. Мalyuta Л. Спиридонова Ю. Стратегічне управління інноваційним розвитком лісопромислового комплексу. Соціально-економічні проблеми і держава. — 2011. Вип. 2 (5) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11mlyrlk.pdf>

7. Мних О.Б., Гречин Б.Д. Актуальні проблеми у сфері торгівлі необробленою деревиною та факторний аналіз діяльності деревообробних підприємств України // Науковий вісник НЛТУ України. — 2016. — Вип. 26.2. Серія економічна. — С. 143—149.

8. Наливайко Н.Я. Економічні аспекти екологізації діяльності деревообробних підприємств із застосуванням лізингу // Науковий вісник НЛТУ України. — 2016. — Вип. 26.6. — Серія економічна. — С. 39—45.

9. Попадинець Н.М. Ринок целюлозно-паперової промисловості: тенденції, проблеми та напрямки розвитку // Науковий вісник НЛТУ України. — 2011. Вип. — 21.8. зб. наук.-техн. пр. — С. 278—284.

10. Чичкало-Кондрацька І.Б., Мельник Г.А. Розвиток експортної діяльності підприємств деревообробної галузі // Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції: Економічний розвиток держави та її соціальна стабільність, 11 травня 2017 р. — Ч. 1. — Полтава: ФОП Пусан А.Ф. — С. 245—247.

11. Яворська Н.П. Удосконалення механізму підвищення економічної ефективності діяльності деревообробних підприємств // Економічні науки. Сер.: Економіка та менеджмент. — 2012. — Вип. 9 (1.2). — С. 274—284.

References:

1. Deyneko, L. Kushnirenko, O. Zarudna, O. Derevoobrobna haluz': yak zakhyschaty ta rozvyvaty [The woodworking industry: how to protect and develop it]. Available at: <https://voxukraine.org/uk/derevoobrobna-galuz-yak-zahishhati-ta-rozvivati> [in Ukrainian].

2. Duns'ka, A.R. Panasyuk, T.P. Tendentsiyi innovatsiynykh protsesiv u tselyulozno-paperyy haluzi Ukrayiny [Trends in innovation processes in the pulp and paper industry of Ukraine]. Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky, 2016, no. 11, pp. 346—349 [in Ukrainian].

3. Dyachenko, Ya.Ya. Kontseptual'ni osnovy zabezpechennya ekonomichnoyi efektyvnosti lisopromyslovyi diyal'nosti v umovakh rynku [Conceptual bases of ensuring economic efficiency of forestry activities under the market conditions]. Formuvannya rynkovykh vidnosyn v Ukrayini, 2012, no. 10, pp. 150—154 [in Ukrainian].

4. Kozoriz, M. Furdychko, O. Perspektyvy rozvytku malykh form hospodaryuvannya v lisovomu hospodarstvi, lisoviy i derevoobrobniy promyslovosti [Prospects for the development of small businesses in the forest, timber and woodworking industries]. Ekonomika Ukrayiny, 1995, no. 2, pp. 84—86 [in Ukrainian].

5. Kushnirenko, O.M. Zarudna, O.S. Vprovadzhennya efektyvnykh instrumentiv torhovel'noyi polityky dlya zakhystu natsional'noho vyrobnyka produktsiyi z derevyny [Implementation of effective trade policy instruments for the protection of the national producers of wood products]. Ekonomichnyy visnyk universytetu, 2017, no. 34 (1), pp. 80—90 [in Ukrainian].

6. Malyuta, L. Spyrydonova, Yu. Stratehichne upravlinnya innovatsiynym rozvytkom lisopromyslovoho kompleksu. [Strategic management of the innovative development of the forestry complex]. Sotsial'no-ekonomichni problemy i derzhava, 2011, no. 2 (5). Available at: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11mlyrlk.pdf> [in Ukrainian].

7. Mnykh, O.B. Hrechyn, B.D. Aktual'ni problemy u sferi torhivli neobroblenoyu derevynoyu ta faktorny analiz diyal'nosti derevoobrobnykh pidpryyemstv Ukrayiny [Current problems in the raw wood trade field and factorial analysis of the activity of Ukrainian woodworking enterprises]. Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny, 2016, no. 26.2, Seriya ekonomichna, pp. 143—149 [in Ukrainian].

8. Nalyvayko, N.Ya. Ekonomichni aspekty ekolohizatsiyi diyal'nosti derevoobrobnykh pidpryyemstv iz zastosuvannyam lizynhu [Economic aspects of ecologization of activity of wood-processing enterprises with the use of leasing]. Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny. 2016. no. 26.6, Seriya ekonomichna, pp. 39—45 [in Ukrainian].

9. Popadynets', N.M. Rynok tselyulozno-paperyy promyslovosti: tendentsiyi, problemy ta napryamky rozvytku [The market of pulp and paper industry: trends, problems and directions of development]. Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny, 2011, no. 21.8, zb. nauk.-tekhn. pr., pp. 278—284 [in Ukrainian].

10. Chychkalo-Kondrats'ka, I.B. Mel'nyk, H.A. Rozvytok eksportnoyi diyal'nosti pidpryyemstv derevoobrobnoyi haluzi [Development of exports activities of the woodworking industry enterprises]. Materialy Mizhnarodnoyi naukovy-praktychnoyi internet-konferentsiyi: Ekonomichnyy rozvytok derzhavy ta yiyi sotsial'na stabil'nist', 11 travnya 2017 r., part 1, Poltava, FOP Pusan A.F., pp. 245—247 [in Ukrainian].

11. Yavors'ka, N.P. Udoshkonalennya mekhanizmu pidvyshchennya ekonomichnoyi efektyvnosti diyal'nosti derevoobrobnykh pidpryyemstv [Improvement of the mechanism for increasing the economic efficiency of woodworking enterprises]. Ekonomichni nauky, Ser.: Ekonomika ta menedzhment, 2012, no. 9 (1.2), pp. 274—284 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 06.11.2018 р.